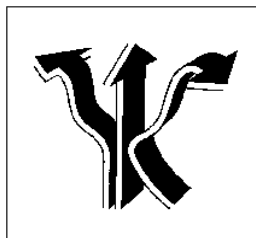

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ
з дисципліни**

**«ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ»
(для бакалаврів)**

Київ - 2016

Підготовлено доцентом кафедри соціології та соціальної роботи *Грабовенко Н.В.*

Затверджено на засіданні кафедри соціології та соціальної роботи
(протокол № 1 від 29.08.2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту
соціальних наук і самоврядування Г.А. Алієва
(протокол № 1 від 30.08.2016 р.)

Грабовенко Н.В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів дисципліни «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2016 – 22 с.

Методичні рекомендації містить пояснювальну записку, завдання для самостійної та індивідуальної роботи, методичні рекомендації щодо їх виконання, теми рефератів, питання до заліку, список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом
(МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів в рамках навчальної дисципліни «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах» передбачає формування самостійності у здобутті знань, способах оволодіння складними вміннями і навичками бачити зміст та мету роботи, організовувати власну самоосвіту, вміння по-новому підходити до вирішення питань, оптимізувати пізнавальну і розумову активність і самостійність, здатність до творчості.

Чітке планування є необхідною умовою для успішної самостійної роботи. Наукою і практикою встановлено, що лише самостійна робота дозволить студенту засвоїти систему знань, глибоко вникнути в суть науки, оволодіти необхідними навичками, розвинути свої здібності і таланти. Без добре організованої та планомірно здійснюваної самостійної роботи немає і не може бути справжньої вищої освіти та наукового пізнання.

Самостійна робота, будучи найважливішим засобом освіти, має будуватися на основі наукової організації розумової праці, яка вимагає дотримання наступних положень:

- визначити свої можливості, знати свої позитивні сторони і недоліки, особливості своєї пам'яті, уваги, мислення, волі;
- знайти найбільш придатні для себе методи самостійної роботи і піклуватися про їх удосконалення;
- починаючи роботу, встановити її мету (навіщо я працюю, що маю досягти в своїй роботі);
- скласти план роботи і працювати, дотримуючись цього плану (що і в який термін я маю виконати);
- здійснювати самоконтроль, самоперевірку в процесі роботи;
- вміти створити сприятливу обстановку для своєї роботи і постійно покращувати її;
- виконувати вимоги гігієни праці, створювати гігієнічні умови для праці;
- працювати щодня, систематично, а не від випадку до випадку.

В умовах організації освітнього процесу у вищому навчальному закладі, збільшенні обсягу навчального матеріалу, який рекомендований студентам на самостійне опанування, неможливо обійтись без самостійної роботи студентів як в аудиторний, так й позааудиторний час. Індивідуальний пошук знань важливий, адже сприяє розвитку допитливості, зацікавленості, орієнтує на дослідницьку роботу теоретичного або дослідно-експериментального рівнів.

Активну участь в організації самостійної роботи студентів бере викладач, який, враховуючи освітні можливості студентів, чітко визначає обсяг та складність самостійної роботи; рекомендує різноманітні форми самостійної роботи; допомагає оволодівати методами самостійної роботи; періодично здійснює контроль за перебігом самостійної роботи студентів.

Метою навчальної дисципліни «Технології соціальної роботи у зарубіжних країнах» є оволодіння студентами теоретичними основами та загальними технологіями соціальної роботи; застосування технологій соціальної та реабілітаційної роботи в зарубіжних країнах; набуття знаннями щодо змісту технологій соціальної роботи за рубежом з особами, що мають особливі потреби.

У результаті засвоєння матеріалу студент повинен:

знати:

- характеристику загальних технологій соціально-педагогічної діяльності і технологій організації соціально-педагогічної роботи з різними групами клієнтів;
- можливості та умови ефективної реалізації загальнонаукових та специфічних методів у практиці соціально-педагогічної роботи;
- історію виникнення соціально-педагогічної роботи;
- зарубіжний досвід підготовки соціального педагога;
- основні аспекти підтримки дітей та молоді за рубежом та сучасний стан соціально-педагогічної роботи у США, Англії, Німеччині, Нідерландах, Росії тощо.

вміти:

- добирати та адаптувати технології, методи та прийоми реалізації завдань соціально-педагогічної діяльності відповідно до мети, особливостей клієнтів і реальної ситуації;

- проектувати, планувати, організовувати та аналізувати організаційні форми соціально-педагогічної діяльності;

- будувати стратегію соціально-педагогічної роботи, спрямовану на саморозвиток особистості дитини та молодшої людини, реалізацію її творчого потенціалу, здібностей, задатків;

- активізувати зусилля клієнтів (індивідів, груп, спільнот) на вирішення власних проблем;

- давати об'єктивну оцінку соціальній політиці.

Дисципліна «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах» розрахована на 90 годин: з них 54 год. – на самостійну роботу; 24 год. – на лекції; 12 год. – на семінари.

Засоби контролю знань студентів з дисципліни:

- *поточний контроль* студентів проводиться з метою перевірки засвоєння ними основних положень лекційного матеріалу. Він здійснюється на семінарських заняттях, шляхом опитування (письмового та усного), тестування, прослуховуванням доповідей та рефератів студентів, оцінки якості відповідей на контрольні запитання та індивідуальні та творчі завдання;

- *підсумковий (модульний) контроль* – здійснюється за рахунок аналізу результатів модульних контролів студентів за темами навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка розраховується як сумарний бал успішності кожного студента за заліковими модулями навчальної дисципліни та під час проведення іспиту за означеним у навчальній програмі переліком питань;

- *підсумково-модульний контроль за дисципліну* здійснюється з урахуванням середньозваженого усіх оцінок за залікові модулі. Підсумково-модульна оцінка може перескладатися з метою її підвищення в період

проведення тижнів академічного контролю за означеними у навчальній програмі переліком питань.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ»

Самостійна робота студентів є основною формою оволодіння знаннями у вільний від аудиторних занять час.

До самостійної роботи належать такі види робіт, які студенти виконують під час підготовки до всіх аудиторних занять, у процесі підготовки індивідуальних завдань, навчально-пошукової або науково-дослідної діяльності. Це не залежить від того, здійснюється робота за умов консультування викладачем, або без його участі; поза розкладом, або за розкладом, що регламентує самостійну підготовку.

З дисципліни «Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах» рекомендуються такі види самостійної роботи:

- самостійне вивчення й поглиблене опрацювання певних тем дисципліни та окремих питань;
- вивчення матеріалу лекцій за конспектами, підручниками і спеціальною літературою;
- підготовка до семінарських занять за допомогою статей з наукових періодичних журналів та авторефератів дисертацій;
- виконання індивідуальних завдань;
- виконання творчих завдань;
- підготовка до контрольних робіт та модульного тестування;
- написання рефератів;
- підготовка доповідей на студентські наукові конференції.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ Й ПОГЛИБЛЕНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Характеристика основних аспектів розвитку соціальної роботи в зарубіжних країнах

Тема 1. Методологічні і методичні аспекти вивчення іноземного досвіду соціальної роботи

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Актуальність проблем соціальної роботи на сучасному етапі розвитку українського суспільства. Соціальна робота як наука. Соціальна робота як навчальна дисципліна.

Соціальна робота як професійна діяльність. Понятійно-категоріальний апарат соціальної роботи.

Методи вивчення іноземного досвіду соціальної роботи. Вивчення джерел: міжнародних та національних документів, навчальних планів, програм, підручників, посібників, тестів, творчих робіт тощо. Вивчення статистичних даних. Вивчення літературних джерел. Спостереження. Бесіда та інтерв'ю. Порівняльний метод.

Література: [3,4,21,36,50]

Тема 2. Історія і сучасні тенденції розвитку соціальної роботи

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Соціальна допомога в давніх суспільствах. Прояви соціальної допомоги у Вавілоні, Давньому Єгипті, Давньому Китаї, Греції, Римі, іудейському суспільстві. Основні тенденції у сфері соціальної допомоги європейських країн в XIII-XVIII ст. Зародження професійної соціальної роботи (кінець XIX - початок XX ст.). Передумови становлення професійної соціальної роботи. Суть процесу професіоналізації. Основоположники соціальної роботи за кордоном.

Історичні коріння розвитку соціальної допомоги в Україні. Благодійність в Україні як соціальний феномен.

Головні напрями розвитку соціальної роботи у світовому культурно-освітньому середовищі: держава як система соціального опікування, активність добровільних організацій, проблеми взаємовідносин професійної і волонтерської соціальної роботи, роль релігійних конфесій, захист дитинства, молодіжна політика, соціальна робота з сім'єю, інноваційні форми і методи соціальної роботи.

Література: [30,31,34,38,40]

Тема 3. Міжнародні правові акти та роль міжнародних організацій у розробці і здійсненні інтеграційної політики у сфері соціальної роботи, соціальної освіти

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Створення міжнародних правових актів глобального характеру: “Загальна декларація прав людини” (1948), “Конвенція про права дитини” (1989), “Міжнародна конвенція щодо ліквідації всіх форм расової дискримінації” (1965), “Міжнародні пакти з прав людини” (1966), “Декларація соціального прогресу та розвитку” (1969), “Конвенція щодо ліквідації всіх форм дискримінації жінок” (1979), “Принципи медичної етики” (1982), “Конвенція проти тортур та інших видів жорстокого поводження” (1984), “Міжнародна конвенція про захист прав працівників-мігрантів та членів їх сімей” (1990).

Міжнародні організації, що займаються розробкою та інтеграційною політикою у соціальній сфері: Рада Європи, Європейська спілка, Організація економічного співробітництва і розвитку, Організація безпеки і співробітництва в Європі, Організація об'єднаних націй та її агенції (програма розвитку ООН, ЮНЕСКО і ЮНІСЕФ), Всесвітній банк та інші.

Неурядові організації, що займаються розробкою та інтеграційною політикою у сфері соціальної роботи і соціальної освіти: Міжнародна амністія (Amnesty International), Католицька служба допомоги (Catholic Relief Services), Міжнародний комітет спасіння (International Rescue Committee), Лікарі без кордонів (Medicins Sans Frontieres), Рятуйте Дітей (Save the Children), Червоний Хрест та ін.

Українська асоціація соціальних педагогів та спеціалістів із соціальної роботи (1992). Християнський дитячий фонд (1997). Досвід міжнародних проектів з соціальної роботи і соціальної освіти в Україні.

Література: [19,20,21,22,24]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Моделі та технології соціальної роботи в зарубіжних країнах

Тема 4. Концептуально-організаційні моделі соціальної роботи і соціальної освіти з а кордоном

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Моделі соціальної роботи: державний патерналізм (Німеччина), соціальна інтеграція, компенсація і лібералізм (Англія), солідаризм (Нідерланди) тощо.

Національні особливості організації соціальної роботи: скандинавська модель, залишкова модель (Велика Британія), корпоративістська модель, рудиментарна модель (Португалія, Іспанія, Греція, Ірландія).

Загальна характеристика зарубіжних моделей підготовки фахівців соціальної роботи. Тенденції розвитку професійної підготовки фахівців соціальної роботи у розвинутих країнах: академізація; зростання ролі наукових досліджень; диверсифікованість напрямків, рівнів, структури

навчання; кооперація; секуляризація та зростання ролі держави в управлінні і фінансуванні шкіл; уніфікація навчальних планів; посилення уваги до проблем прав людини та прав національних меншин, застосування нових технологій.

Концептуальні засади розвитку соціальної освіти в Україні у контексті міжнародного досвіду.

Література: [21,30,36,37]

Тема 5. Технології соціальної роботи з окремими категоріями клієнтів за кордоном

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Соціальна допомога дітям за кордоном. Система соціальної підтримки дитини. Організаційна структура соціальної допомоги дітям. Дитячі соціальні служби. Лікувально-профілактичні денні установи для дітей. Соціальна робота з безпритульними дітьми і дітьми, котрі втекли з дому. Соціальна робота з дітьми-інвалідами. Заступницька опіка.

Соціальна робота з жінками, які постраждали від насильства. Будинки-притулки для жінок, які постраждали від насильства. Консультативні служби для чоловіків, які усвідомлюють, що стали причиною насильства. Практика роботи амбулаторних консультацій для жінок.

Соціальна робота з інвалідами за кордоном. Типи соціальних послуг для інвалідів: житло і обслуговування вдома; спеціалізоване житло; транспортні послуги; послуги перекладача; персональна допомога тим, хто бажає вчитися, працювати (консультація, кваліфікована порада тощо); адаптаційна підготовка (що допомагає інваліду пристосуватися до стану, котрий виник в результаті каліцтва чи хвороби); перебування в денних центрах; пансіонатах; будинках сімейного типу; лікарнях.

Соціальне обслуговування літніх людей за кордоном. Процес деінституціалізації. Соціально-побутове обслуговування літніх громадян за місцем проживання, вдома. Типи соціальних послуг: транспортні послуги; телефон із постійним підключенням до сигнально-чергової системи; перебування в денних центрах; пансіонатах; будинках сімейного типу; будинках тимчасового перебування; лікарнях; будинках-інтернатах. Робота з родиною літніх людей.

Література: [3,6,7,8,18,19,21,32]

Тема 6. Соціальна робота та підготовка соціальних працівників в США

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Державний, регіональний і муніципальний рівні реалізації соціальних програм. Соціальне страхування і державна допомога - дві основні форми державної системи соціального забезпечення. Приватні системи страхування. Державне і приватне пенсійне забезпечення. Система додаткових виплат.

Основні види соціальної роботи: а) соціальна робота з індивідом; б) групова соціальна робота з людьми у безвихідних ситуаціях; в) соціальна робота в громадах. Психолого-педагогічна служба "Гайденс". Соціальна робота із сім'єю. Соціальна робота із дітьми та молоддю. Телефонна психологічна служба.

Мережа навчальних закладів, у яких нині здійснюється підготовка соціальних працівників у США: школи соціальної роботи, коледжі та університети. Вимоги до абітурієнтів цих навчальних закладів.

Триступенева шкала професійної кваліфікації соціальних працівників: ступінь бакалавра (чотири роки навчання у коледжі або школі

соціальної роботи), ступінь магістра (два роки навчання в спеціалізованій школі на базі ступеня бакалавра).

Функції Ради з освіти у галузі соціальної роботи (CSWE – Council on Social Work Education): експертна оцінка національних програм підготовки фахівців соціальної роботи та акредитація програм вищої школи і магістратури.

Базові компоненти навчального плану професійної підготовки соціальних працівників у США: поведінка людини та соціальне оточення; соціальна політика та служби соціального забезпечення; практика соціальної роботи; дослідження; польова практика.

Література: [21,35,48]

Додаткова: [17,25,31,32,33]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Системи соціальної роботи та соціальної освіти в різних країнах світу

Тема 7. Розвиток соціальної роботи і соціальної освіти у Великобританії: традиції та сучасність

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Історія і особливості становлення соціальної роботи в країні. Закон 1970 р. про соціальні служби місцевої влади. Створення департаментів соціальних служб як частини англійської урядової системи. Здійснення соціальної роботи на трьох рівнях: державному, регіональному і місцевому. Надання послуг за місцем проживання, в спеціальних установах, денних та стаціонарних закладах опіки. Сектори системи соціальної опіки: неформальний (сім'я, друзі, сусіди); волонтерський або незалежний;

державний; комерційний. Зниження ролі держави у вирішенні соціальних проблем у 80-90-х роках ХХ ст. Розширення волонтерського і неформального секторів опіки. Центральна рада з питань навчання і підготовки у соціальній роботі (1983). Повноваження ради: визначення вимог до компетентності фахівців соціальної сфери; видача дипломів; ліцензування навчальних програм; розподіл державних замовлень і грантів на науково-дослідну діяльність в галузі соціальної роботи.

Етапи розвитку і становлення соціальної роботи як науки і професійної діяльності. Різномірне багатоступенева система підготовки фахівців соціальної роботи у Великій Британії: I-IV ступені - недипломовані соціальні працівники; V-VI ступені – спеціалісти соціальної роботи, які пройшли відповідну підготовку в університетах чи коледжах.

Зміст підготовки фахівців соціальної роботи: сучасні навчальні програми і плани. Технології підготовки сучасних фахівців соціальної роботи. Дистанційне навчання в системі соціальної освіти.

Література: [21,32,33,34,35,48.]

Додаткова: [6,7,25]

Тема 8. Система соціального захисту, соціальної роботи і підготовки фахівців соціальної сфери у Німеччині

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Особливості соціальної роботи і соціальної педагогіки в Німеччині. Зародження соціальної роботи в Німеччині. Вплив класичних англо-американських методів роботи. Розвиток обсягів і тематики соціально-педагогічних досліджень з урахуванням національної специфіки.

Державний патерналізм як німецька модель соціальної роботи (Еберфельдська система соціальної допомоги). Мережа соціальної роботи

державних установ: сутність та основні характеристики. Загальні та спеціальні служби соціальної допомоги. Соціальна робота в неурядових організаціях. Роль профспілкових, релігійних та інших добровільних організацій у соціальному захисті та соціальному страхуванні в Німеччині.

Німецький досвід соціального захисту дітей.

Підготовка кадрів соціальних працівників і соціальних педагогів у Німеччині. Специфіка вияву загальноєвропейських тенденцій підготовки фахівців соціальної сфери у Німеччині: інтеграція, що знаходить вираження у поєднанні навчальних груп соціальних педагогів і соціальних працівників на факультетах університетів та у вищих школах соціального захисту; створення інтегративних предметів, курсів та форм навчання; практична спрямованість навчання, що знаходять вираження у різних видах практик та проектному навчанні; наявність в структурі навчального процесу однофазового та двофазового типів навчання з переважанням двофазового, а також поділ теоретичної фази на базове і основне навчання; переважання серед навчальних форм проектів і семінарів; розмежування підготовки спеціалістів для практичної і наукової сфер.

Кваліфікаційні вимоги до соціальних педагогів (п'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів). Характеристика різних типів навчальних програм професійної підготовки соціальних працівників і соціальних педагогів у Німеччині.

Література: [1,34,35,44,48.]

Додаткова: [3,7.]

Тема 9. Становлення і розвиток сучасної системи соціального обслуговування населення у Росії

При самостійному опануванні навчального матеріалу доцільно звернути увагу на *наступні аспекти*:

Історія соціальної роботи в Росії. Становлення і розвиток сучасної системи соціального обслуговування населення в Російській Федерації. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи: федеральний рівень і рівень суб'єктів Російської Федерації. Федеральні закони “Про основи соціального забезпечення населення в Російській Федерації”, “Про соціальне обслуговування літніх громадян та інвалідів” (1995).

Система управління соціальною роботою в Росії. Соціальні служби Росії.

Сім'я як об'єкт соціальної роботи. Соціальна робота у сфері зайнятості. Соціальний захист дитинства. Соціальний захист інтересів жінок. Соціальна турбота щодо працевлаштування й побуту інвалідів. Соціальна робота з людьми похилого віку. Соціальна робота з молоддю. Міграція і проблеми соціальної роботи. Девіантна поведінка як проблема соціальної роботи. Соціальний захист малозабезпеченого населення.

Формування багаторівневої системи підготовки фахівців соціальної роботи. Курсова або допрофесійна: шкільна та середня спеціальна освіта (коледжі, училища) - незавершена вища освіта (2 роки) – другий рівень вищої професійної освіти: бакалаврат (4 роки) – підготовка спеціаліста (5 років) – магістратура (6 років).

Підготовка кадрів вищої наукової та педагогічної кваліфікації через аспірантуру й докторантуру. Професійна перепідготовка і додаткові види підготовки й підвищення кваліфікації соціальних працівників.

Державний освітній стандарт вищої професійної освіти за спеціальністю “Соціальна робота”. Спеціалізація соціального працівника з присвоєнням кваліфікації “організатор соціального захисту населення”, “економіст соціальної служби”, “юрист соціальної служби”, “медико-соціальний працівник”, “спеціаліст з соціальної реабілітації дітей з обмеженими можливостями”, “психолог соціальної служби”, “соціальний педагог соціальної служби”, “спеціаліст соціальної роботи з літніми

людьми”, “спеціаліст соціальної роботи з сім’ями й дітьми групи ризику” тощо.

Інноваційні освітні технології в підготовці кадрів для соціальної роботи.

Література: [10,40,46,48]

Додаткова: [18,26,36]

Теми рефератів

1. Основні етапи становлення соціальної роботи в США
2. Специфіка соціальної роботи з сім’єю в США
3. Соціальна робота в середніх навчальних закладах США
4. Психолого-педагогічна служба „Гайденс”
5. Діяльність телефонної психолого-педагогічної служби в США
6. Американський досвід попередження жорстокого ставлення до дітей
7. Система професійної підготовки соціальних працівників в США
8. Порівняльний аналіз систем професійної підготовки соціальних працівників в США і Україні
9. Сутність діяльності Національної Асоціації соціальних працівників США
10. Історія розвитку соціальної роботи у Великобританії
11. Принципи соціального забезпечення, соціальної справедливості й рівності в соціальній роботі у Великобританії
12. Діяльність соціальних служб у Великобританії
13. Порівняльний аналіз діяльності соціальних служб США і Великобританії
14. Зміст і форми соціальної роботи у громаді
15. Характеристика професійної підготовки соціальних працівників у Великобританії
16. Можливість використання досвіду організації соціальної роботи у

Великобританії в Україні

17. Специфіка соціальної роботи з дітьми і молоддю в Німеччині
18. Особливості системи соціального захисту та соціального забезпечення у Німеччині
19. Специфіка західноєвропейських тенденцій розвитку соціальної роботи
20. Соціальна робота та соціальна педагогіка в Німеччині
21. Система професійної підготовки соціальних працівників в Німеччині
22. Порівняльний аналіз систем професійної підготовки соціальних працівників в Німеччині та в Україні
23. Історія розвитку соціальної роботи в Росії
24. Порівняльний аналіз діяльності соціальних служб в Росії та Україні
25. Система управління соціальною роботою в Росії
26. Молодіжна соціальна політика в Росії
27. Порівняльний аналіз основних форм і методів соціальної роботи в Росії
28. Світові тенденції у розвитку соціальної роботи в світі

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Обираючи тему реферату, студент на власний розсуд опрацьовує *одну* або *три* із запропонованих у переліку тем (з різних навчальних модулів). Варто обирати так, щоб вона викликала інтерес або була пов'язана з практичною діяльністю студента, а також сприяла максимальному застосуванню знань та набуттю практичного досвіду. Одна тема обирається в разі великого обсягу знайденого матеріалу, три теми – в разі невеликих обсягів матеріалів на кожен окрему тему.

При підготовці реферату студент має ознайомитись з навчальними посібниками, переліченими в списку літератури, а також самостійно зайнятися пошуком літератури з відповідного питання. Необхідно знайти

глави чи розділи, які містять матеріал щодо конкретного питання та ретельно вивчити (прочитати, зрозуміти, законспектувати) його.

У рефераті потрібно концентровано викласти основний зміст відповідей на поставлені питання. По кожному питанню необхідно зробити стислий висновок. Відповіді на питання повинні бути досить повними, самостійними, відображати рівень загальної культури та спеціальних знань студентів.

Обсяг реферату – 7-10 сторінок друкованого тексту. На початку роботи потрібно вказати тему реферату, викласти зміст реферату, який відбиватиме структуру роботи (чіткий порядок побудови тексту, зв'язок між окремими частинами). *Структура реферату* має бути такою: титульний лист (назва навчального закладу, інститут; кафедра, дисципліна, з якої виконується реферат; тема; прізвище, ім'я та по-батькові студента, який виконав реферат; прізвище, ім'я та по-батькові викладача, який має перевірити реферат; місто та рік виконання роботи); план роботи; вступ (де викладена актуальність та основні положення обраної теми, об'єкт та предмет аналізу); основна частина (основний зміст розглянутих питань); висновки; список використаної літератури (потрібно вказати навчальні посібники та додаткову літературу, що використані при написанні).

Особливу увагу слід приділити *оформленню* реферату. Він повинен бути виконаний охайно, ретельно. Кожне питання, має підпитання, закінчується коротеньким висновком. Кожен розділ роботи починається з нової сторінки. Всі сторінки мають бути пронумеровані (крім першої - титульної) у відповідності до плану роботи.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З КУРСУ «ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ»

1. Зробити план-проспект основних міжнародних правових актів що регулюють сферу соціальної роботи в глобальному вимірі

2. Зробити план-проспект основних моделей соціальної роботи в зарубіжних країнах
3. З'ясувати які елементи позитивного досвіду соціальної освіти у Великій Британії можуть бути впроваджені в Україні
4. Зробити порівняльний аналіз системи підготовки фахівців соціальної сфери в Німеччині та Україні: організаційний аспект
5. Охарактеризувати основні форми організації соціальної роботи в Бельгії та Нідерландах. Знайти спільне та відмінне в їх досвіді
6. Описати досвід використання інноваційних технологій у соціальній роботі і соціальній освіті Бельгії та Нідерландів. Чи доцільно використовувати цей досвід в Україні

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Для активізації самостійної роботи студентів та здійснення поточного контролю знань пропонується виконання індивідуальних та творчих завдань. Теми індивідуальних та творчих завдань дозволяють активізувати комунікативні аспекти навчального процесу, надають студенту можливість розкрити свій творчий потенціал.

Індивідуальні та творчі завдання можуть носити як теоретичний, так і практичний характер. Ці форми самостійної роботи студентів розглядаються, по-перше, як метод популяризації соціального знання, по-друге, як можливість побачити позицію студента та спосіб її реалізації, по-третє, як метод активізації навчальної свідомості, подолання стереотипів та пошук нових форм вивчення соціальної дійсності. Підґрунтям для цього виступає сама форма завдання, яка поєднує індивідуальну позицію автора з необхідністю наукового її обґрунтування. Крім інтелектуального напруження, яке сприяє активізації мислення студента, творче завдання

дозволяє найбільш повно розкритися студенту, тому що він бачить необхідність свого втручання в проблему, що досліджується.

Виконання індивідуальних та творчих завдань формує у студента:

- навички формулювання і аргументування власної точки зору;
- вміння аналізувати складні суспільні проблеми;
- вміння самостійно здобувати необхідну інформацію;
- навички критичного аналізу соціальної реальності та застосування

набутих теоретичних знань для їх практичного вирішення.

Використовуючи програмне забезпечення MS PowerPoint, студент у довільній формі презентації викладає основні положення обраних тем.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Визначити актуальність вивчення зарубіжного досвіду соціальної роботи
2. Дати характеристику методам вивчення зарубіжного досвіду
3. Історичні етапи розвитку соціальної роботи
4. Міжнародні акти в соціальній сфері глобального характеру
5. Основні напрями діяльності неурядових організацій які займаються розробкою та інтеграційною політикою у сфері соціальної роботи
6. Проаналізувати основні зарубіжні моделі соціальної роботи
7. Здійснити порівняльний аналіз зарубіжних моделей соціальної роботи
8. Соціальна робота з дітьми та молоддю в зарубіжних країнах
9. Соціальна робота з жінками в зарубіжних країнах
10. Соціальна допомога літнім людям за кордоном
11. Соціальна робота з людьми із особливими потребами
12. Державний, регіональний, муніципальний рівні реалізації соціальних програм

13. Основні види соціальної роботи в США
14. Професійна підготовка соціальних працівників в США
15. Здійснити порівняльний аналіз соціальної роботи США та України
16. Історія розвитку соціальної роботи у Великобританії
17. Рівні соціальної роботи у Великобританії
18. Професійна підготовка соціальних працівників у Великобританії
19. Зробити порівняльний аналіз діяльності соціальних працівників у Великобританії та Україні
20. Розвиток соціальної роботи в Німеччині
21. Професійна підготовка соціальних працівників в Німеччині
22. В чому полягає різниця у вимогах до працівників сфери соціальної роботи та соціальної педагогіки в Німеччині
23. Сучасний стан розвитку соціальної роботи в Німеччині
24. Система соціального управління в Росії
25. Спільність і відмінності соціальної роботи в Україні та Росії
26. Особливості роботи з різними категоріями клієнтів в Росії
27. Основні тенденції розвитку соціальної роботи в світі
28. Зробити порівняльний аналіз соціальної роботи в Європі та Америці
29. Розкрити сутність державних освітніх стандартів у галузі соціальної роботи в Росії.
30. Розкрити сутність поняття „держава загального добробуту”
31. Проаналізувати специфіку вияву західноєвропейських тенденцій соціальної освіти
32. Які елементи позитивного досвіду соціальної освіти у Великій Британії можуть бути впроваджені в Україні?
33. Розкрийте особливості діяльності соціальних служб у Великій Британії. Зробіть порівняльний аналіз соціальних служб у Великій Британії і США.
34. Діяльність соціальних служб в США
35. Використовуючи досвід соціальної роботи в Англії, охарактеризуйте сутність і головні ознаки моделі соціальної інтеграції, компенсації і

лібералізму.

36. Охарактеризувати діяльність соціальних служб у Великій Британії
37. Які особливості організації соціальної роботи в школах США
38. Оцініть досвід роботи психолого-педагогічної служби “Гайденс”.
39. Проведіть порівняльний аналіз організаційних моделей підготовки фахівців соціальної роботи в США і Україні. Охарактеризуйте актуальні проблеми, спільне та відмінне в їх розвитку.
40. Розкрийте специфіку системи соціального захисту та соціальної роботи з дітьми в Німеччині.
41. Визначити актуальність вивчення зарубіжного досвіду соціальної роботи
42. Дати характеристику методам вивчення зарубіжного досвіду
43. Історичні етапи розвитку соціальної роботи
44. Міжнародні акти в соціальній сфері глобального характеру
45. Основні напрями діяльності неурядових організацій які займаються розробкою та інтеграційною політикою у сфері соціальної роботи
46. Проаналізувати основні зарубіжні моделі соціальної роботи
47. Здійснити порівняльний аналіз зарубіжних моделей соціальної роботи
48. Соціальна робота з дітьми та молоддю в зарубіжних країнах
49. Соціальна робота з жінками в зарубіжних країнах
50. Соціальна допомога літнім людям за кордоном
51. Соціальна робота з людьми із особливими потребами
52. Державний, регіональний, муніципальний рівні реалізації соціальних програм
53. Основні види соціальної роботи в США
54. Професійна підготовка соціальних працівників в США
55. Здійснити порівняльний аналіз соціальної роботи США та України
56. Історія розвитку соціальної роботи у Великобританії
57. Рівні соціальної роботи у Великобританії
58. Професійна підготовка соціальних працівників у Великобританії

59. Зробити порівняльний аналіз діяльності соціальних працівників у Великобританії та Україні
60. Розвиток соціальної роботи в Німеччині

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Актуальні аспекти соціальної роботи з девіантною молоддю: Методичний посібник. - Донецьк, 1996. - 112с.
2. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи (модульний курс дистанційного навчання) / А.Й. Капська, О.Б. Безпалько, Р.Х. Вайнола. / Заг. ред. А.Й. Капської. – К.: 2002. - 164с.
3. Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців соціальної роботи в Україні і за кордоном: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 5-6 травня 2003р. Ужгород / За заг. ред. І.В. Козубовської, І.І. Миговича. – Ужгород: Мистецька лінія, 2003. – 361с.
4. Андрущенко В.П. Філософія соціальної роботи в Україні на рубежі століть // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. - №1. - 2002.
5. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи / А.Й. Капська, О.В. Безпалько, Р.Х. Вайнола: Загальна редакція А.Й. Капської. – К., 2002. – 164с.
6. Алкогольна політика в Швеції (матеріали шведського інституту соціальних досліджень) // Соціальна політика і соціальна робота. - №2. - 2001.
7. Балаж В. Соціальна робота в клініках Бельгії // Соціум. - №2, 1998. - С. 11-14.
8. Бридж Д. Обучение практики социальной работы в Великобритании // Образование в области социальной работы в России. - М., 1996. - С.44-49.
9. Бурая Н.П. Соціальна робота: Навч. посібник. - Харків: Університет

- внутрішніх справ, 1995. - 104с.
10. Введення у соціальну роботу. Навчальний посібник. – К., Фенікс, 2001.
 11. Вороніна О.В. Роль і функції керівника практики у підготовці соціальних працівників у Бельгії // Науковий вісник Ужгородського державного університету. – Вип.2.- 1999.- С.98-100.
 12. Гапон Ю.А. Соціально-педагогічні технології виховання: теоретичні основи і практика // Педагогіка і психологія. – 1996. - №2. – С.108-115.
 13. Грицюк Л.К. Родинознавство / Соціальна педагогіка: Програми навчальних дисциплін і контрольні завдання. – Луцк, 1999. – С. 57-67.
 14. Горшкова О. А. Опыт социальной работы за рубежом (краткий курс лекций). - Москва: Социально-технологический институт, 1999. - 92 с.
 15. Губрін В. Готуємо фахівців із спеціальності “Соціальна робота”. // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. - №1-2.
 16. Дорогіна О.В. Роль і функції практики у підготовці соціальних працівників в Бельгії// Науковий вісник Ужгородського державного університету. Серія "Педагогіка. Соціальна робота". - №2 - 1999. - С.98-100.
 17. Діти України про свої права. Попередні результати соціального опитування дітей віком від 9 до 17 років. Представництво ЮНІСЕФ в Україні. Центр “Соціальний моніторинг”. - К., 2000. – 34с. – С. 26.
 18. Догляд за літніми людьми в Швеції (матеріали шведського інституту соціальних досліджень) / Соціальна політика і соціальна робота. №1. 2001.
 19. Джо Лукас. Етнічні принципи та цінності соціальної роботи. Соціальна робота в Україні: перші кроки. – К., 2000. - С. 29.
 20. Етика соціальної роботи: принципи і стандарти. Ухвалені Міжнародною федерацією соціальних працівників (МФСП). Коломбо, Шрі-Ланка, 6-8 липня 1994 року. // Соціальна політика і соціальна робота. - №4. - 1998.
 21. Энциклопедия социальной работы. В 3 т. Т. 1.: Пер с англ. - М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1993. - 480 с.

22. Заверико Н.В. Міжнародні організації у соціальній сфері // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. - №4. – С. 23-25.
23. Зимняя И.А. Начало диалога: зарубежный опыт подготовки социальных работников (аналитический обзор выступлений зарубежных специалистов) // Социальная работа. – Вып. №9. – М., 1995. - С. 8-39.
24. Законодательство зарубежных стран по социальному обслуживанию населения. М.: Минсоцзащиты России, 1994.
25. Капська А.Й. Професійна підготовка студентів педвузів до виховної роботи. Монографія. – К.: ІЗМН, 1996.- 120с.
26. Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хлебик С.Р. Соціальна педагогіка // Соціальна робота: Навч. посібник – К.:ІЗМН, 1997. - 392с.
27. Коваль Л.Г., Зверева І.Д., Хохленков І.О. Проблеми соціальної роботи з дітьми та молоддю в Україні // Вісник Київського університету. Серія Соціологія. Психологія. Педагогіка. – Вип.2.- К., 1996.- С175-189.
28. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні [online]. УЦДО (Україна), March 2001 – [cited March 2001]. Available from Internet: <http://www.udec.ntu-kpi.kiev.ua>
29. Корсак К.В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів / За заг. ред. проф. Г.В. Щокіна - К.: МАУП – МКА, 1997. - 208с.
30. Козлов А.А. Социальная работа за рубежом: состояние, тенденции, перспективы: Сборник научных очерков. - М.: Флинта, 1998. - 224 с.
31. Колков В. В., Студенова Е.Г. Основоположники социальной работы за рубежом // Российская энциклопедия социальной работы. В 2 т. Т. 2. - М., 1997. – С. 77-84.
32. Козубовський В. До питання про особливості застосування британського досвіду соціальної роботи з дітьми і молоддю в Україні. / Соціальна політика і соціальна робота. - №3-4. - 2002.
33. Козубовська І.В. Пічкарь О.П. Кадрове забезпечення соціальних служб у Великій Британії. Ужгород: Ужгородський національний університет,

2003. - 391 с.

- 34 Лекции по технологии социальной работы. В 3-х частях / Под ред. Холостовой Е.И. Часть III.– М.: Социально-технологический институт, 1998.– 190 с.
- 35 Лейби Д. История социального обеспечения // Энциклопедия социальной работы. В 3 т. Т. 1.: Пер. с англ. - М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1993.- С. 398-412.
- 36 Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе / Ассоциация психиатров Украины. - К.: Сфера, 1997. - 199 с.
- Мигович І.І. Соціальна робота (вступ до спеціальності): Учбовий посібник. – Ужгород: “Поличка карпатського краю”, 1997. – 189с.
- 38 Мигович І.І. Соціальна робота. – Ужгород, 1997.
- 39 Мищик Л.И. Профессиональная подготовка социального педагога (педагогический, психологический, и управленческие аспекты). Запорожье: ИПК “Запоріжжя”, 1996. – 104с.
- 40 Міщик Л.І. Соціальна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІЗМН, 1997. – 140с.
- 41 Мюллендер Одрі, Дейв Уорд. Самокерована групова робота: діяльність користувачів з метою наснаження. - Амстердам-Київ, 1996 - 127 с.
- 42 Нарожна Н.О. Діяльність. “Телефонів Довіри” в системі центрів соціальних служб для молоді // Соціальна робота з дітьми, молоддю, жінками, різними категоріями сімей: З досвіду роботи центрів соціальних служб для молоді. – К.: УДЦССМ, 1999. – С. 135-140.
- 43 Некрасов А. Развитие концепции социального благосостояния и подготовка специалистов в области социальной работы за рубежом // Российский журнал социальной работы. – 1997. – № 1. – С.144-152.
- 44 Нові концепції навчання й виховання у сучасній німецькій педагогіці: Методико-інформаційні матеріали для працівників освіти, вчителів, вихователів, класних керівників / Укл. Н.В. Абашкіна. – К.: ІСДО, 1995.- 32с.

- 45 Новікова О. Концепція соціальної політики України: проблеми і шляхи розв'язання. // Соціальна політика і соціальна робота. - №1-2, 1998.
- 46 Основы социальной работы: Учебник/Отв. ред. П.Д.Павленок. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: ИНФРА-М, 2002. - 395 с.
- 47 Ноер П. Система соціального забезпечення Нідерландів // Соціальна політика і соціальна робота.- 1999.- №2.
- 48 Поліщук В.А. Професійна підготовка фахівців для соціальної сфери: зарубіжний досвід. Посібник. - Тернопіль. 2002. - 222 с.
- 49 Поліщук В.А. Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід. Посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 184 с.
- 50 Сбруева Н. Порівняльна педагогіка. Суми. – 2003.

Додаткова

51. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за кордоном: Навчально-методичний посібник. - Ужгород: Гражда, 2000. - 134 с.
52. Професійне навчання соціальної роботи в Україні // Соціальна політика і соціальна робота. – 1998. - №3.
53. Понятійно-термінологічний словник з соціальної роботи / За ред. І.В. Козубовської, І.І. Миговича. – Ужгород, 2001.
54. Права человека и работа в социальной сфере: Пособие для училищ по подготовке социальных работников и для работников социальной сферы. – Нью-Йорк – Женева: ООН, 1995.- 133с.
55. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз. Монографія / Під заг. ред. Н.Г. Ничкало, В.О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002.- 322с.
56. Пічкар О. Підготовка соціальних працівників у Великобританії /Соціальна політика і соціальна робота. - №3-4. - 2002.
57. Практика социальной работы / Под ред. К.Ханвея и Т.Филпота. – Амстердам - Киев, 1996. - С. 36-52.
58. Права людини в Україні. / Щорічник, 1999.- К., 1999. - 98 с.

59. Права человека и работа в социальной среде. Пособие для училищ по подготовке социальных работников и работников социальной сферы. - Нью-Йорк-Женева, 1995. - 133 с.
60. Практика социальной работы / Под ред. Кристофера Ханвея и Терра Филлата - Амстердам-Київ: Асоціація психіатрів України, 1996. -240 с. (серія: Соціальна робота).
61. Психолого-педагогічні засади професійного становлення особистості практичного психолога і соціального педагога в умовах вищої школи. – Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (27-28 лютого 2003 року). У 3-х частинах. – Тернопіль: Тернопільський державний педагогічний університет, 2003.
62. Профорієнтаційна робота з молоддю: професія – соціальний працівник, І.В. Козубовська, В.В. Сагарда, М.В. Опачко та ін. / За ред. І.В. Козубовської. – Ужгород, УжНУ, 2002. – 319с.
63. Пуховська Л.П. Перспективи формування світового простору в ХХІ ст. // Вісник Житомирського університету, 2003. - Вип.13. - С.16-18.
64. Роджерс Г. Сравнительный подход к практической подготовки студентов к социальной работе // Обучение практике социальной работы: международный опыт и перспективы. – М., 1997. – С. 150 -170.
65. Словарь-справочник по социальной работе / Под ред. Е.И.Холостовой. — М.: Юристь,1997. - 424с.
66. Смирнова Е.Р. Государство всеобщего благосостояния / Российская энциклопедия социальной работы. В 2-х т. Т. 1. - М., 1997. - С. 113-119.
67. Собчак Н.М. Розвиток програм підготовки соціальних працівників у США. В зб.: Соціальна робота в Україні і за кордоном: психолого-педагогічні, правові, соціологічні, медичні аспекти / Упорядники І.В.Козубовська і О.В.Співаковський. - Ужгород: Видавництво "Мистецька лінія", 2002. - С.267-273.
68. Соловьев А. Процесс рождения новых профессий; социальная работа в США, Великобритании и России // Взаимосвязь социальной работы и

- соціальної політики / Под ред. Ш. Рамон. - М.: Аспект Пресс, 1997. - С. 105.
69. Сидоров В. Навчання практиці соціальної роботи в Україні, шлях до Європи // Соціальна політика і соціальна робота. - 2002. - №3-4.
 70. Социальная работа накануне 2000 года: пути и цели профессионального становления. - М. - Берлин: Институт социальной работы, 1998. - 77 с.
 71. Соціальна політика і соціальна робота. Український науковий і громадсько-політичний часопис. - 1998.
 72. Соціальна робота в Україні: перші кроки / Під ред. В.Полтавця. — К.: Видавничий дім "KM Academia", 2000. - 236 с.
 73. Соціальна робота з молоддю в Україні. Збірник інформаційно-методичних матеріалів / За заг. ред. І.Д. Зверевої. – К.: АТ “Столиця”, 1997. – 152с.
 74. Соціальна робота / соціальна педагогіка (понятійно-термінологічний словник) / Під заг. ред. І.Д. Зверевої. – К.: Етносфера, 1994.-119с.
 75. Социальная работа и подготовка социальных работников в Великобритании, Канаде, США: учебно-методическое пособие / Отв. ред. И.А Зимняя. – М., 1992. -198с.
 76. Социальная работа накануне 2000 года: пути и цели профессионального становления. / Пер. с немецкого Н.В. Москаленко под науч. ред. В.В. Колкова. – М. – Берлин: Институт социальной работы, 1998. – 77 с.
 77. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник. // Соціальна робота. Книга 4. – К.: ДЦССМ, 2002. – 536с.
 78. Семигіна Т. Інформаційно-консультативні центри в системі соціального захисту населення // Соціальна політика і соціальна робота. - 2000. - №1, С.77-82.
 79. Схет Г. И. Методи забезпечення адресності соціального захисту в Європейському Союзі // Соціальна політика і соціальна робота. - 2001.- №1.
 80. Європейський досвід децентралізації системи надання соціальних

послуг// Соціальна політика і соціальна робота. – 2001.- №4.

81. Тименко В.М. Деякі особливості соціальної роботи з молоддю в вищих навчальних закладах США // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету, 2003. - Вип.3. - С. 119.
82. Тименко В.М. Основні напрями професійної діяльності соціальних працівників із студентами у вищих учбових закладах США // Педагогічний процес: теорія і практика / Збірник наукових праць. - 2003. - Вип.2. - С. 203.
83. Тименко В.М. Професійна підготовка соціальних працівників у вищих навчальних закладах США та України: спільність та відмінності. К.:Автореферат. – 2003.- 67 с.
84. Уолтер Л. Социальная работа в изменяющейся Европе. Серия “Соціальна робота”. Амстердам – Київ, 1997.- 199с.
85. Фергюсон К. Служба пробації в Англії та Уельсі // Соціальна політика і соціальна робота. - 2002. - №2.
86. Фирсов М. В. История социальной работы в России: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. - С. 13-28.
87. Цабан Н.І. Становлення та розвиток соціальної освіти у ФРН. В зб.: Соціальна робота в Україні і за кордоном: психолого-педагогічні, правові, соціологічні, медичні аспекти / Упорядники ГВ.Козубовська і О.В.Співаковський. - Ужгород: Видавництво "Мистецька лінія", 2002. - С.308-312.
88. Чорбинский С. И. Социальная работа и социальные программы в США. - М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1992. - 149 с.